Revisió dels odonats valencians de la col·lecció d'artròpodes del Museu de Ciències Naturals de Barcelona

L. Fontana–Bria & J. Selfa

Fontana–Bria, L. & Selfa, J., 2012. Revisió dels odonats valencians de la col·lecció d'artròpodes del Museu de Ciències Naturals de Barcelona. *Arxius de Miscel·lània Zoològica*, 10: 1–8.

Abstract

Revision of valencian dragonflies in the arthropod collection at the Museu de Ciències Naturals de Barcelona.— The current work shows the species of valencian dragonflies preserved in the arthropod collection at the Museu de Ciències Naturals de Barcelona (Spain). A total of 33 specimens have been found belonging to 12 species, which represent the 18% of the known species in the Valencian Country.

Key words: Odonata, Revision, Valencian Country, Museu de Ciències Naturals de Barcelona, Spain.

Resumen

Revisión de los odonatos valencianos de la colección de artrópodos del Museu de Ciències Naturals de Barcelona.— En el presente trabajo se muestran las especies valencianas de odonatos de la colección de artrópodos del Museu de Ciències Naturals de Barcelona (España). Se han encontrado un total de 33 ejemplares pertenecientes a 12 especies, las cuales representan el 18% de las especies conocidas en el País Valenciano.

Palabras clave: Odonata, Revisión, País Valenciano, Museu de Ciències Naturals de Barcelona, España.

Resum

Revisió dels odonats valencians de la col·lecció d'artròpodes del Museu de Ciències Naturals de Barcelona.— En aquest treball es mostren les espècies valencianes d'odonats de la col·lecció d'artròpodes del Museu de Ciències Naturals de Barcelona (Espanya). S'han trobat un total de 33 exemplars pertanyents a 12 espècies d'odonats, les quals representen el 18% de les espècies conegudes al País Valencià.

Paraules clau: Odonata, Revisió, País Valencià, Museu de Ciències Naturals de Barcelona, Espanya.

(Received: 29/03/12; Conditional acceptance: 24/04/12; Final acceptance: 30/05/12)

Laia Fontana–Bria[(1)] & Jesus Selfa[(2)], Lab. d'Investigació d'Entomologia, Dept. de Zoologia, Fac. de Ciències Biològiques, Univ. de València, c/ Dr. Moliner 50, 46100 Burjassot, València, Espanya (Spain).

[(1)]E–mail: laia.fontana@uv.es [(2)]E–mail: jesus.selfa@uv.es

El © 2012 de l'article pertany a l'autor o autors; aquests autoritzen la revista *Arxius de Miscel·lània Zoològica* per publicar l'article sota la llicència de Creative Commons Reconeixement 3.0 que permet un ús no restringit, la distribució i reproducció en qualsevol mitjà, sempre i quan s'esmentin els autors i la revista.

Introducció

Longinos Navás fou un dels entomòlegs pioners de l'odonatologia valenciana. Destaca sobretot el seu treball de 1922, ja que cità espècies de gran importància, com *Lindenia tetraphylla* (Vander Linden, 1825), que suposaren l'increment de les escasses cites existents fins aleshores al País Valencià. De fet, les dades aportades en aquesta obra foren recollides posteriorment per Benítez–Morera (1950). Més actualment, la tesi doctoral d'Ocharan Larrondo (1987) relaciona tota la informació bibliogràfica existent dels odonats de l'Estat fins a la seua realització (incloent–hi la relativa al País Valencià), la tesi doctoral de Bonet–Betoret (1990) aprofundeix sobre aquests insectes a la província de València i el complet catàleg de Baixeras et al. (2006), nodrit en gran part pel treball anterior, agrupa el material valencià conegut d'odonats. Però també cal remarcar l'existència d'altres treballs de Navás (1902, 1906, 1907, 1923, 1924, 1926, 1927, 1928) referits a les libèl·lules valencianes.

Totes les observacions de Navás traduïdes en publicacions tenen el seu origen en les nombroses captures de les seues excursions científiques i en la cessió d'insectes per part d'altra gent interessada en l'entomologia. Tot aquest material entomològic fou dipositat al col·legi El Salvador de Saragossa. Durant els anys 1931 i 1932, Navás regalà part de la seua col·lecció de neuròpters (que en aquesta època també incloïen els odonats) al Museu de Ciències Naturals de Barcelona (MCNB), aleshores anomenat Museu de Catalunya, cosa que amplià considerablement la col·lecció d'artròpodes del Museu. De fet, entre els documents inventariats de l'Arxiu Històric del Museu, s'ha consultat una carta dirigida a la Junta Municipal de Ciències Naturals, signada per Antoni Codina, del 6 de juny del 1931, com a Director Accidental del Museu de Catalunya, en la qual informa que Navás, considerat el primer especialista mundial en l'ordre dels neuròpters, fa una donació de la seua col·lecció. A més, cita que abans ja havia donat material entomològic de Catalunya, fruit de les recol·leccions conjuntes amb A. Codina des de l'any 1909.

Durant la Guerra Civil espanyola del 1936 al 1939, tot aquest material fou traslladat a la Universitat de Barcelona per tal de protegir–lo. Tanmateix, els bombardejos sobre aquesta entitat van fer que es perderen una bona part dels exemplars. I després de la guerra, el material que se salvà es retornà a l'actual Museu de Ciències Naturals de Barcelona. Paral·lelament, al col·legi El Salvador de Saragossa encara restava part de la seua col·lecció de neuròpters en condicions de conservació dolentes. L'any 1958, F. Español (conservador i director del MCNB) i E. Balcells (il·lustre entomòleg lligat laboralment al MCNB) van intentar que la donaren al MCNB, però no va ser fins el mes de juny de l'any 1976 que no la van cedir en dipòsit al Museu (Masó, com. pers.). Per tot això, pot dir–se que la consistència de la col·lecció d'odonats al MCNB rau en aquestes donacions.

Al Museu de Ciències Naturals de Barcelona s'han fet catalogacions i revisions de les col·leccions de diferents grups animals pertanyents a aquesta entitat. En concret, de la d'odonats se n'ha fet dels de Catalunya (Martín Casacuberta, 2004). De fet, tota la col·lecció de la Península Ibèrica, Illes Balears i Canàries està en curs de revisió i etiquetatge per l'especialista Ricard Martín Casacuberta, el qual ha col·laborat també en la catalogació de tota la col·lecció d'odonats del Museu (Masó, com. pers.). Però el material odonatològic del País Valencià no havia estat revisat fins a l'estudi de libèl·lules que ha possibilitat el present article. Així doncs, l'objectiu d'aquest és informar dels exemplars d'odonats valencians que es troben a la col·lecció d'artròpodes del Museu de Ciències Naturals de Barcelona i complementar els treballs previs de l'odonatologia valenciana amb les troballes fetes en aquesta revisió.

Material i mètodes

Es procedí a la revisió del material d'odonats constituent de la col·lecció d'artròpodes del

Museu de Ciències Naturals de Barcelona, registrant aquell que es corresponia al territori valencià, per tal d'assolir el propòsit presentat a l'apartat anterior. Aquesta tasca fou més fàcil pel fet que existeix un inventari informatitzat dels exemplars que configuren tota la col·lecció d'odonats, de manera que s'hi acudí prèviament per tal de localitzar els exemplars que havien de ser estudiats.

Per a la comprovació dels exemplars es van utilitzar els treballs d'Askew (2004) i de Dijkstra & Lewington (2006).

Així, una vegada al Museu de Ciències Naturals de Barcelona, es realitzà l'estudi del material de la forma següent: primer s'anotà la localitat de cadascun dels exemplars i es comprovà la identificació prèvia; tot seguit s'anotà la informació recollida a les etiquetes dels exemplars: espècie, sexe, data i localitat de captura, legatari, determinador; també foren anotats el codi de caixa i el codi de l'exemplar (a l'apartat de resultats queden indicats entre parèntesi, en aquest ordre i separats per una coma).

Hi ha dues consideracions importants a l'hora de realitzar la recopilació de les dades:

- El significat de les abreviatures: leg. (legatari), det. (determinador).
- Si no es coneixia amb certesa el sexe de l'exemplar, s'indica amb un interrogant.

Amb tot això, després es contrastà la informació obtinguda de cada exemplar amb la de les publicacions de Navás.

Resultats

S'han revisat un total de 33 exemplars pertanyents a 12 espècies d'odonats (Annex). Tot seguit es mostra, dins de cadascuna de les espècies trobades, la informació associada a cadascun dels exemplars estudiats.

Família Coenagrionidae

Ceriagrion tenellum (de Villers, 1789)
Campoamor, Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 1♂, A. Codina leg., Navás S. J. det. amb el seu nom antic *Pyrrhosoma tenellum* (2BA5244, 87–9094MZB).

Coenagrion caerulescens (Fonscolombe, 1838)
Campoamor, Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 3♂♂, 1?, A. Codina leg., Navás S. J. det. com a *Coenagrion caerulescens* (2BA5244, 87–9041MZB; 2BA5244, 87–9042MZB; 2BA5244, 87–9033MZB; 2BA5244, 87–9034MZB).

Ischnura elegans (Vander Linden, 1820)
Montesinos, Orihuela, Alacant, 19 VIII 1931, 1♂, A. Codina leg., A. Codina det. com a *Ischnura graellsii* (2BA5244, 87–9121MZB); Villa Real, Castellón, 06 VIII 1909, 1♂, Navás det. com a *Ischnura elegans* (2BA5005, 85–2991MZB).

Ischnura graellsii (Rambur, 1842)
Campoamor, Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 1♂, A. Codina leg., A. Codina det. com a *Ischnura graellsii* (2BA5226, 87–5856MZB); Montesinos, Orihuela, Alacant, 19 VIII 1931, 1♂, A. Codina leg., Navás S. J. det. com a *Ischnura graellsii* (2BA5244, 87–9120MZB).

Ischnura pumilio (Charpentier, 1825)
Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 1♂, A. Codina leg., A. Codina det. com a *Coenagrion caerulescens* (2BA5244, 87–9032MZB); Campoamor, Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 3♂♂, A. Codina leg., A. Codina det. com a *Ischnura graellsii* (2BA5244, 87–9067MZB; 2BA5244, 87–9122MZB; 2BA5244, 87–9123MZB); Campoamor, Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 1♂. A. Codina leg., R. Martín det. com a *Ischnura pumilio* (2BA5524, 85–3434MZB); Campoamor,

Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 1♂, A. Codina leg., A. Codina det. com a *Ischnura graellsii*, R. Martín det. com a *Ischnura pumilio* (2BA5226, 87–5855MZB); Montesinos, Orihuela, Alacant, 19 VIII 1931, 1♀, A. Codina leg., Navás S. J. det. com a *Ischnura graellsii* (2BA5226, 87–5857MZB); Montesinos, Orihuela, Alacant, 19 VIII 1931, 1♀, A. Codina leg., Navás S. J. det. com a *Pyrrhosoma tenellum*, R. Martín det. 2012 com a *Ischnura pumilio* (2BA5244, 87–9093MZB).

Família Platycnemididae

Platycnemis latipes Rambur, 1842
Gandía, Valencia, VII 1901, 1♀, Navás det. com a *Platycnemis latipes* var. *lineata* (actualment aquesta varietat no està acceptada) (2BA5005, 85–2970MZB); Gandía, VI 1901, 1♂ (2BA5225, 87–5469MZB).

Família Aeshnidae

Anax ephippiger (Burmeister, 1839)
Muro, Alacant, VIII 1902, 1♀, Navás S. J. det. com a mascle *Hemianax ephippiger* (2BA5209, 85–3820MZB).

Anax imperator Leach, 1815
Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 1♂, A. Codina leg., Navás S. J. det. com a *Anax imperator* (2BA5203, 85–3777MZB).

Anax parthenope (Sélys, 1839)
Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 1♀, A. Codina leg., Navás S. J. det. com a *Anax imperator,* R. Martín det. 2012 com a *Anax parthenope* (2BA5203, 85–3778MZB).

Família Libellulidae

Crocothemis erythraea (Brullé, 1832)
Orihuela, Alacant, 20–08–1931, 2♂♂, A. Codina leg., A. Codina det. com a *Crocothemis erythraea* (2BA5208, 85–3767MZB; 2BA5208, 85–3763MZB); Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 1♀, A. Codina leg., Navás S. J. det. com a *Crocothemis erythraea* (2BA5206, 85–3342MZB); Montesinos, Orihuela, Alacant, 19 VIII 1931, 1♀, A. Codina leg., A. Codina det. com a *Crocothemis erythraea* (2BA5206, 85–3338MZB); Montesinos, Orihuela, Alacant, 19 VIII 1931, 1♂, A. Codina leg., Navás S. J. det. com a *Crocothemis erythraea* (2BA5206, 85–3337MZB); Montesinos, Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 1♀, A. Codina leg., A. Codina det. com a *Crocothemis erythraea* (2BA5206, 85–3341MZB); Valencia, 1915, 1♂, Navás S. J. det. com a *Crocothemis erythraea* (2BA5206, 85–3331MZB).

Orthetrum nitidinerve (Sélys, 1841)
Orihuela, Alacant, 20 VI 1905, 1♀ (2BA5205, 85–3713MZB); Valencia, 1908, 1♂ (2BA5205, 85–3699MZB).

Sympetrum fonscolombii (Sélys, 1840)
Orihuela, Alacant, 20 VIII 1931, 1♀, A. Codina leg., Navás S. J. det. com a *Sympetrum fonscolombii* (2BA5207, 85–3718MZB); Montesinos, Orihuela, Alacant, 19 VIII 1931, 1♀, A. Codina leg., Navás S. J. det. com a *Sympetrum fonscolombii* (2BA5207, 85–3755MZB).

Discussió

Utilitzant els treballs de Navás amb cites valencianes (1902, 1906, 1907, 1922, 1923, 1924, 1926, 1927, 1928), s'ha vist que el material d'odonats de la col·lecció d'artròpodes del MCNB determinat per ell amb data de 1931 (que és la majoria) és inèdit, ja que la seua darrera obra amb cites del País Valencià és del 1928. El material restant del 1931 determinat pels altres entomòlegs (A. Codina, R. Martín i els autors del present treball) també és inèdit ja que no es troba registrat en cap publicació.

I pel que fa als exemplars capturats en anys diferents del 1931, cal esmentar les següents consideracions:

- L'exemplar d'*Ischnura elegans* de l'any 1909 de Vila–real determinat per Navás és també inèdit.
- La femella de *Platycnemis latipes* de l'any 1901 de Gandia pot ser un dels exemplars que possibilitara la cita en aquesta localitat als treballs de Navás (1907, 1924). El mascle de l'espècie revisat a la col·lecció del MCNB no té indicació a l'etiqueta de si Navás en va ser el determinador, però és probable que fóra així.
- L'exemplar d'*Anax ephippiger* de l'any 1902 de Muro pot ser un dels exemplars que possibilitara la cita en aquesta localitat al treball de Navás (1924 com a *Hemianax ephippiger*).
- L'exemplar de *Crocothemis erythraea* de l'any 1915 de València pot ser un dels exemplars que possibilitara la cita en aquesta localitat al treball de Navás (1922).
- El mascle i la femella d'*Orthetrum nitidinerve* no tenen indicat cap determinador a l'etiqueta. Cal destacar la presència d'aquests dos exemplars a la col·lecció atesa la raresa de l'espècie (Baixeras et al., 2006): de fet, a la publicació de Torralba–Burrial et al. (2011) apareguda recentment s'inclou com a espècie vulnerable en l'àmbit de l'Estat Espanyol.

Així, la informació associada als exemplars de les 12 espècies de libèl·lules d'aquest treball, que suposen el 18% de les espècies conegudes al País Valencià (actualment 65), és de gran vàlua museística i odonatològica, i remarca la necessitat de recerca i catalogació de les col·leccions entomològiques per a una coneixença completa de les espècies que contenen.

Agraïments

A Ezequiel Prieto Lillo per l'ajuda en aquesta revisió odonatològica. A Sandra Valentín Monte per proporcionar–nos la carta i documents de la donació de Navás conservats a l'Arxiu Històric del Museu. A Montse Ferrer per la col·laboració en la presentació dels resultats. A Glòria Masó per haver–nos permès l'accés als odonats del MCNB, per tota la informació cedida i pels consells per a la publicació de l'article. A Ricard Martín Casacuberta per les seues correccions i suggerències per a la millora de l'article. I a la Conselleria d'Educació, Formació i Ocupació de la Generalitat Valenciana, que ha possibilitat el present treball mitjançant la concessió de la beca pre–doctoral VALi+d (ACIF/2011/100).

Referències

Askew, R. R., 2004. *The Dragonflies of Europe*. Second edition, Harley Books, Colchester, UK.

Baixeras, J., Michelena, J. M., González, P., Ocharan, F., Quirce, C., Marcos, M. A., Soler, E., Domingo, J., Montagud, S., Gutiérrez, A., Arles, M., 2006. *Les libèl·lules de la Comunitat Valenciana.* Colección Biodiversidad, 13. Generalitat Valenciana (Conselleria de Territori i Habitatge), València.

Benítez–Morera, A., 1950. *Los Odonatos de España*. Trabajos del Instituto Español de Entomología, CSIC, Madrid.

Bonet–Betoret, C., 1990. Contribución al estudio de los odonatos adultos de la provincia de Valencia. Tesi doctoral, Univ. de València. Fac. de Ciències Biològiques.

Dijkstra, K. & Lewington, R., 2006. *Field Guide to the Dragonflies of Britain and Europe*. British Wildlife, Gillingham, UK.

Martín Casacuberta, R., 2004. Odonatos de Cataluña: catálogo y análisis geográfico. *Boletín de la Asociación Española de Entomología*, 28(1–2): 55–69.

Navás, L., 1902. Notas entomológicas. VIII. El género *Orthetrum* en España. *Boletín de la Sociedad Española de Historia Natura*l, 2: 69–71.

– 1906. Neurópteros de España y Portugal. *Brotéria (Serie Zoología)*, 5: 145–184.

– 1907. Neurópteros de España y Portugal (continuación). *Brotéria (Serie Zoología)*, 6: 43–100.

– 1922. Algunos insectos recogidos por D. Fermín Cervera en las provincias de Tarragona, Castellón y Valencia. *Boletín de la Sociedad Entomológica de España*, 5: 147–148.

– 1923. Excursions entomològiques de l'Istiu de 1922 (26 de juny–26 de juliol). *Arxius de l'Institut de Ciències de Barcelona*, 8: 1–34.

– 1924. Sinopsis de los Paraneurópteros (Odonatos) de la Península Ibérica. *Memorias de la Sociedad Entomológica de España*.

– 1926. Nueva libélula de España. *Ibérica,* 640: 110–111.

– 1927. Mis excursiones científicas en 1926. *Revista de la Academia de Ciencias Exactas, Físicas, Químicas y Naturales de Zaragoza*, 10: 81–124.

– 1928. Comunicaciones entomológicas. 10. Mis excursiones científicas durante 1927. *Revista de la Academia de Ciencias Exactas, Físicas, Químicas y Naturales de Zaragoza*, 11: 79–137.

Ocharan Larrondo, F. J., 1987. Los Odonatos de Asturias y de España. Aspectos sistemáticos y faunísticos. Tesi doctoral, Univ. de Oviedo.

Torralba–Burrial, A., Ocharan Larrondo, F. J., Cano–Villegas, F. J., Outomuro Priede, D., Azpilicueta Amorín, M. & Cordero Rivera, A., 2011. *Orthetrum nitidinerve* (Sélys, 1841) En: *Atlas y Libro Rojo de los Invertebrados Amenazados de España (Especies Vulnerables). Volumen I: Artrópodos*: 588–594 (J. R. Verdú, C. Numa & E. Galante, Eds.). Dirección General para la Biodiversidad, Ministerio de Medio Ambiente, Madrid.

Annex. Informació associada als odonats valencians revisats de la col·lecció d'artròpodes del Museu de Ciències Naturals de Barcelona: Rec. Recol·lector: A. Codina (AC); Det. Determinador: S. J. Navás (SJN), A. Codina (AC), R. Martin (RM); Lloc de recol·lecció (Lr): Campoamor (Orihuela, Alicante, C–O–A), Gandía (Valencia, G–V), Gandía (G), Montesinos (Orihuela, Alicante, M–O–A), Muro (Alicante, M–A), Orihuela (Alicante, O–A), Valencia (V), Villa Real (Castellón, V–C), [1] Det. com a *Ischnura graellsii*; [2] Det. com a *Coenagrion caerulescens*; [3] Det. com a *Ischnura pumilio*; [4] Det. com a *Pyrrhosoma tenellum*; [5] Det. com a mascle *Hemianax ephippiger;* [6] Det com a *Anax imperator,* R. Martín det. 2012 com a *Anax parthenope*; Núm reg. Número de registre al MCNB.

Annex. Information concerning the revised Valencian dragonflies in the arthropod collection at the Museu de Ciències Natuirals de Barcelona. (For abbreviations see above.)

Nom científic	Rec	Det	Sexe	Lr	Data	Núm. reg. MCNB
Família Coenagrionidae						
Ceriagrion tenellum (de Villers, 1789)	AC	SJN	1♂	C–O–A	20 VIII 1931	MZB 87–9094
Coenagrion caerulescens (Fonscolombe, 1838)	AC	SJN	3♂♂, 1?	C–O–A	20 VIII 1931	MZB 87–9041, MZB 87–9042 MZB 87–9033, MZB 87–9034
Ischnura elegans (Vander Linden, 1820)	AC	AC[1]	1♂	M–O–A	19 VIII 1931	MZB 87–9121
Ischnura elegans (Vander Linden, 1820)		SJN	1♂	V–C	06 VIII 1909	MZB 85–2991
Ischnura graellsii (Rambur, 1842)	AC	AC	1♂	C–O–A	20 VIII 1931	MZB 87–5856
Ischnura graellsii (Rambur, 1842)	AC	SJN	1♂	M–O–A	19 VIII 1931	MZB 87–9120
Ischnura pumilio (Charpentier, 1825)	AC	AC[2]	1♂	C–O–A	20 VIII 1931	MZB 87–9032
Ischnura pumilio (Charpentier, 1825)	AC	AC[1]	3♂♂	C–O–A	20 VIII 1931	MZB 87–9067, MZB 87–9122 MZB 87–9123
Ischnura pumilio (Charpentier, 1825)	AC	RM	1♂	C–O–A	20 VIII 1931	MZB 85–3434
Ischnura pumilio (Charpentier, 1825)	AC	AC[1],RM[3]	1♂	O–A	20 VIII 1931	MZB 87–5855
Ischnura pumilio (Charpentier, 1825)	AC	SJN[1]	1♀	M–O–A	19 VIII 1931	MZB 87–5857
Ischnura pumilio (Charpentier, 1825)	AC	SJN[4],RM[3]	1♀	M–O–A	19 VIII 1931	MZB 87–9093
Platycnemididae						
Platycnemis latipes Rambur, 1842		SJN	1♀	G–V	VII 1901	MZB 85–2970
Platycnemis latipes Rambur, 1842			1♂	G	VI 1901	MZB 87–5469

Annex. (Cont.)

Nom científic	Rec	Det	Sexe	Lr	Data	Núm. reg. MCNB
Aeshnidae						
Anax ephippiger (Burmeister, 1839)		SJN[5]	1♀	M–A	VIII 1902	MZB 85–3820
Anax imperator Leach, 1815	AC	SJN	1♂	O–A	20 VIII 1931	MZB 85–3777
Anax parthenope (Sélys, 1839)	AC	SJN[6]	1♀	O–A	20 VIII 1931	MZB 85–3778
Anax parthenope (Sélys, 1839)		RM	1♀	O–A	2012	MZB 85–3778
Libellulidae						
Crocothemis erythraea (Brullé, 1832)	AC	AC	2♂♂	O–A	20 VIII 1931	MZB 85–3767, MZB 85–3763
Crocothemis erythraea (Brullé, 1832)	AC	SJN	1♀	O–A	20 VIII 1931	MZB 85–3342
Crocothemis erythraea (Brullé, 1832)	AC	AC	1♀	M–O–A	19 VIII 1931	MZB 85–3338
Crocothemis erythraea (Brullé, 1832)	AC	SJN	1♂	M–O–A	19 VIII 1931	MZB 85–3337
Crocothemis erythraea (Brullé, 1832)	AC	AC	1♀	M–O–A	20 VIII 1931	MZB 85–3341
Crocothemis erythraea (Brullé, 1832)		SJN	1♂	V	1915	MZB 85–3331
Orthetrum nitidinerve (Sélys, 1841)			1♀	O–A	20 VI 1905	MZB 85–3713
Orthetrum nitidinerve (Sélys, 1841)			1♂	V	1908	MZB 85–3699
Sympetrum fonscolombii (Sélys, 1840)	AC	SJN	1♀	O–A	20 VIII 1931	MZB 85–3718
Sympetrum fonscolombii (Sélys, 1840)	AC	SJN	1♀	M–O–A	19 VIII 1931	MZB 85–3755